

////////////////////////////////////
Richtlijn rapportering rioleringsuitgaven en -ontvangsten
////////////////////////////////////

Inhoudsopgave

1	ALGEMEEN.....	2
1.1	INLEIDING	2
1.2	BEGRIPPEN.....	2
2	WAT RAPPORTEER JE OP HET BELEIDSVELD 310?	3
2.1	DIRECTE KOSTEN (rechtstreeks toewijsbaar aan de ‘fysieke’ rioleringsactiviteit)	3
2.2	INDIRECTE KOSTEN	5
	• ALGEMEEN.....	5
	• TOEPASSING	5
2.3	INVESTERINGEN.....	6
	• Investerings in materieel vast actief.....	6
	• Investerings in immaterieel vast actief	6
2.4	DIRECTE OPBRENGSTEN	7
3	FINANCIËLE KOSTEN	8
3.1	ALGEMEEN.....	8
3.2	TOEPASSING	8
4	Tekort / overschot	8
4.1	Overschot	8
4.2	Tekort	8
5	SAMENGEVAT	9

1 ALGEMEEN

1.1 INLEIDING

Als rioolbeheerder ontvang je jaarlijks, via een online tool van de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) de vraag om te rapporteren over de financiële en ecologische aspecten van het rioolbeheer van het afgelopen kalenderjaar. Dit is een wettelijke verplichting, op te leveren tegen 15 juli van jaar N+1. Het financiële luik gaat dieper in op de uitgaven en ontvangsten voor de verdere uitbouw en het duurzame onderhoud van de gemeentelijke saneringsinfrastructuur.

De VMM heeft na consultatie van VVSG, ABB en in samenwerking met het studie bureau Trifinance een handleiding gemaakt, zodat de rapportering maximaal aan de BBC kan gekoppeld worden. Deze handleiding kwam tot stand na 13 interviews bij lokale besturen en een enquête, uitgestuurd naar 98 gemeentes.

Einddoel is te komen tot een uniforme en transparante rapportering voor alle deelnemers waarbij de oormerking van de saneringsbijdrage zoveel mogelijk wordt gerespecteerd.

Om de planlast te verlagen, zal VMM vanaf 2021 (rapportering over het jaar 2020) de meeste financiële gegevens rechtstreeks uit de databank van ABB (Agentschap Binnenlands Bestuur) halen.

Dit kan enkel indien je rekening houdt met de richtlijnen uit deze handleiding. Nu reeds voor het opstellen van de meerjarenplannen en de budgetsleutels en vanaf 2020 bij het registreren van alle rioleringstransacties in de BBC.

1.2 BEGRIPPEN

- Onder rioleringsuitgaven verstaan we alle uitgaven, dus zowel diegenen die boekhoudkundig als exploitatie of als investering worden beschouwd:
 - Met betrekking tot nieuwe of vervangingsriolen
 - Het herstellen van het bovenliggende wegdek in de oorspronkelijke staat
 - Evenals uitgaven met betrekking tot het onderhouden, controleren en exploiteren van de afvalwater- en regenwaterinfrastructuur.

- Als het gaat om activiteiten met betrekking tot riolering & sanering moet je een onderscheid maken tussen:
 - wegeniswerken die louter worden uitgevoerd omdat ze noodzakelijk zijn om de rioleringswerken mogelijk te maken en
 - wegeniswerken die niet strikt noodzakelijk zijn om de rioleringswerken uit te voeren.

➤ **Beleidsveld 0310** (beheer van regen- en afvalwater) wordt als **enige beleidsveld** gebruikt voor de registratie van uitgaven en ontvangsten, gekoppeld aan de saneringsactiviteit.

➤ Als de wegeniswerken noodzakelijk zijn, zullen de uitgaven van het wegherstel in oorspronkelijke staat of de aanleg van een nieuwe bovenbouw op het beleidsveld 0310 worden geboekt. De niet noodzakelijke wegeniswerken komen niet in aanmerking om geboekt te worden op dit beleidsveld, vallen dus niet onder de noemer van 'saneringsuitgaven' en kunnen bijgevolg niet met de saneringsbijdrage worden gefinancierd. Hier geldt beleidsveld 0200.

2 WAT RAPPORTEER JE OP HET BELEIDSVELD 310?

2.1 DIRECTE KOSTEN (rechtstreeks toewijsbaar aan de 'fysieke' rioleringsactiviteit)

Directe kosten zijn rechtstreeks toewijsbaar aan de fysieke rioleringsactiviteit. Is dit niet het geval, dan zijn het indirecte kosten en moeten deze niet aan het beleidsveld 0310 worden toegewezen, maar zullen zij deel uitmaken van de versleuteling via het toeslagpercentage (zie 2.2 indirecte kosten).

Onderstaand vind je een zo volledig mogelijk, maar niet exhaustieve opsomming van **directe kosten die in aanmerking komen om te rapporteren op het beleidsveld 0310**. Deze lijst is indicatief en heeft een dynamisch karakter. Daar waar nodig kan hij worden afgetoetst met de VMM en bijgestuurd waar nodig.

- **Onderhoud en herstellingen:**

- Manueel, machinaal of biologisch reinigen van straatkolken, leidingen, inspectieputten, buffers, overstorten, publieke grachten en waterlopen (3de categorie)
- Lokale vervanging van leidingen, putten, ...
- Reparaties en lokale renovaties (inbegrepen alle mogelijke speciale renovatietechnieken, kousrenovatie/relining)
- Bijhorende herstel in goede toestand van gevel tot gevel (integraal) (er mag worden aangenomen dat de herstelling gebeurt op een eigentijdse wijze en volgens recente technieken) exclusief voetpad (tenzij het wordt opgebroken om de aansluitingen te vernieuwen) (cfr. Omzendbrief LNE2013/2)
- Toestellen, materieel en materiaal die eenduidig worden gebruikt voor saneringswerken in eigen beheer
- Alle uitgaven van onderhoud en herstellingen aan het rioleringsstelsel (DWA, RWA en drukriolen)
- Onderhoud en herstelling van technische installaties zoals de pompstations
- Alle herstelling en onderhoudskosten van IBA's
- Alle herstellingen en onderhoudswerken van KWZI's.
- Alle herstellingen en onderhoudswerken van grachten en waterlopen (dus ook de buffer- en infiltratievoorzieningen) in het kader van de gemeentelijke riolerings- en saneringactiviteit, inclusief de doorgerekende kosten van polderbesturen en de wateringen
- Herstelling of heraanleg van de wegnis in goede staat, zonder de bijhorende verfraaiing, bij rioolaanleg in open sleuf (cfr. Omzendbrief LNE 2013/2)
- Behandeling van erosie, dit om te vermijden dat modder in de riolering zou terecht komen.
- Ongediertebestrijding
- Het verplaatsen van nutsleidingen, voor zover deze uitgaven ten laste vallen van de gemeente
- Vegen straatgoten
- De uitgraving van de sleuf;
- De fundering en/of de omhulling van de buizen;
- Het laden van de uitgegraven bodem, het vervoeren naar de plaats van gebruik binnen de werfzone en het lossen;
- Het laden van de uitgegraven bodem per soort, het vervoeren naar de tijdelijke opslagplaats, het lossen en het stapelen per soort;
- Het afvoeren van de uitgegraven bodem;
- Het leggen van de buizen;

- De aanvulling van de sleuf;
- De werken die van voornoemde werken afhangen of ermee samenhangen, zoals:
 - i. Het drooghouden van de sleuf;
 - ii. De instandhouding van de sleuf;
 - iii. De ongeschonden bewaring, de eventuele verlegging en terugplaatsing van kabels en leidingen.
 - iv. Eventueel nodige sleufbeschoeiing;
 - v. Bijzondere funderings- en uitvoeringstechnieken.
- **Onderzoek:**
 - Archeologisch onderzoek, voorafgaandelijk aan het uitvoeren van nieuwe rioleringsactiviteiten, met het oog op het vrijwaren van archeologische sites.
 - Rioolinspecties (cameraonderzoek en visuele inspecties)
 - Rioolinventarisatie (opmetingen + aanmaak digitale database)
 - Modellerings (computersimulaties), sleetstudies, optimalisatiestudies, asset management studie, enz.
 - Alle soorten studies, opmetingen, ontwerpen, veiligheidscoördinatie en onderzoeken in het kader van rioleringsactiviteiten
 - Herrekeningen voor de zoneringsplannen en GUP's
 - Prioriteitsonderzoek, master- & uitvoeringsplanning
 - Aankoop van software en toestellen voor onderzoek, ontwerp en beheer door de gemeente
 - Sensibiliseringsprojecten
- **Exploitatiekosten:**
 - Uitbatingskosten van de pompstations: communicatie (telefoon en internet), elektriciteitskosten
 - Uitbatingskosten van de IBA's
 - Uitbatingskosten van de KWZI's
 - Waterverbruik standpijpen (=kleine kraantjes die aangesloten kunnen worden op toegangen midden op het voetpad en die kunnen gebruikt worden bij het aanleggen van riolering)
- **Aanleg riolering en aanverwante exploitatiekosten (afhankelijk van gemeente te boeken als investering en niet als kost)**
 - Het verplaatsen van nutsleidingen, voor zover zij ten laste vallen van de gemeente
 - Aanleg of vernieuwing van riolen, al dan niet gescheiden, inbegrepen eventueel de bouw of renovatie van gemeentelijke KWZI's, ook inbegrepen alle grondwerken, funderingstechnieken en beschoeiingen
 - Aanleg of vernieuwing van rioolaansluitingen, van rioolontvangers (straatkolken)
 - Infiltratie-inrichtingen voor hemelwater
 - Aanleg of herwaardering/vernieuwing grachten inbegrepen kopmuren, noodzakelijke beschoeiingen, stuwmuur, e.d. (3de categorie)
 - Afkoppelingsprojecten van grachten, waterlopen of van panden
 - Aanleg of vernieuwing van IBA's door de gemeente
 - Kosten ivm grondverwerving voor rioleringswerken
 - Tussenkost in private afkoppelingswerken in het kader van investeringswerken
- **Diverse kosten (niet toewijsbaar aan bovenstaande rubrieken)**

- Belastingen: vb. heffing op waterverontreiniging (milieubelasting)
- Verbruiksgoederen: riooldeksels, africhtingsmaterialen, roestvrije stalen mandjes, batterij rioolcamera's, pvc buizen, bouwstoffen, zand
- Onkruidbestrijding als dit bijdraagt tot de kwaliteit van de riolering
- Maaien van bermen als dit bijdraagt tot de kwaliteit van de riolering
- Slibverwerking
- Kleine directe kosten zoals lidgelden en abonnementen die onlosmakelijk verbonden zijn met de rioleringsactiviteit

- **Personeelskosten**

Alleen in het geval dat de arbeidstijd zeer duidelijk aan de saneringsactiviteit kan worden toegewezen, moet deze conform het algemeen principe van de BBC regelgeving (nl. in BBC geldt het algemeen principe dat personeelskosten die direct aan een bepaald beleidsveld kunnen worden toegewezen, daar ook aan moeten worden gealloceerd) aan het betrokken beleidsveld nl. 0310 worden toegewezen.

Hierbij moet wel de nodige onderbouw kunnen worden voorgelegd aan de VMM ter staving van deze kost. Als deze onderbouw niet kan worden aangeleverd, zal de personeelskost deel uitmaken van het toeslagpercentage, zoals beschreven in het hoofdstuk van de indirecte kosten en niet onder de exploitatiekosten kunnen worden opgenomen.

2.2 INDIRECTE KOSTEN

- ALGEMEEN

In het verleden werd door de betrokken gemeentes gerapporteerd over de indirecte personeelskosten en overhead. Zowel uit de mondelinge als schriftelijke bevraging bleek dat de aangifte en samenstelling van deze cijfers weinig was onderbouwd, en dat ook sommige gemeentes ervoor kozen geen kosten te rapporteren, liever dan een arbitraire kostentoe wijzing toe te passen. Bij gebrek aan vergelijkingsbasis en met het oog op een gelijke behandeling van alle betrokkenen, wordt een toeslagpercentage berekend op basis van de gegevens in BBC. Dit resulteert eveneens in een planlastenverlaging.

- TOEPASSING

Aan aanschaffingswaarde boeken op de respectievelijke algemene rekening in combinatie met het respectievelijke beleidsveld (niet op 0310).

Na analyse van de historische cijfers, werd een toeslagpercentage van 0.9 % bepaald. Dit percentage wordt toegepast op de som van de 60-61-62 en zal door VMM worden berekend als compensatie van indirecte kosten en overhead, gekoppeld aan de saneringsactiviteit. Deze cijfers zullen door VMM worden onttrokken uit de digitale rapportering van het ABB.

Afwijken van deze cijfers kan, mits een grondige motivering en vergezeld van de nodige stavingstukken van de gerapporteerde bedragen.

In de toekomst zal het principe van het toeslagpercentage voor de berekening van de indirecte kosten worden behouden, maar kunnen de componenten van de breuk worden herbekeken en aangepast in functie van de kwaliteit van de achterliggende data.

2.3 INVESTERINGEN

- Investerings in materieel vast actief

De rapportering van de investeringen in materieel vast actief mbt de sanering en riolering gebeurt vanaf 2020 op het eenduidig algemeen rekeningnummer 227 (MAR 227). Dit rekeningnummer werd speciaal daarvoor gecreëerd.

!Let op! De afschrijvingen zijn een belangrijk element in het beoordelen van de hoogte van het toegepaste saneringstarief. Ze zijn een goede weergave van de jaarlijkse kost van het materieel vast actief. **Het is dus van belang dat zowel de aanschaffingswaarde van de riolen als de al geboekte afschrijvingen overgeboekt worden naar respectievelijk het MAR 227-0 en 227-9.** Zo worden ook de investeringen meegenomen die in het verleden werden gerealiseerd en nog niet volledig afgeschreven zijn.

Merk op: Afhankelijk van de interne waarderingsregels van het lokaal bestuur, kan het zijn dat je bepaalde posten op het beleidsveld 0310 niet als kost maar als investering beschouwt. Je zal deze dus aan de rekening 227 moeten toewijzen, i.p.v. aan 6 (kosten) rekeningen.

Een uitgave/aankoop wordt beschouwd als een investering – en bijgevolg afgeschreven – wanneer er op een duurzame wijze gebruik van gemaakt wordt gedurende een bepaald aantal jaren. De afschrijving moet in overeenstemming zijn met de boekhoudkundige regelgeving en de interne waarderingsregels.

- Investerings in immaterieel vast actief

Investerings in immaterieel vast actief, zoals onderzoek, plannen, studies of software die rechtstreeks te maken hebben met een materieel vast actief worden samen met dat vast actief mee opgenomen onder de aanschaffingsprijs van dat actief en zo op het AR 227 geboekt in combinatie met BV 0310.

Investerings die niet rechtstreeks aan een materieel vast actief kunnen gekoppeld worden, maar wel 100% toewijsbaar zijn aan de sanering, worden op de respectievelijke AR geboekt in combinatie met het BV 0310.

Enkele voorbeelden:

- Investeringsuitgaven voor software die gerelateerd zijn aan saneringsactiviteiten dienen geboekt te worden op AR 211 en BV 0310.

- Investeringsuitgaven voor plannen en studies ter voorbereiding van nieuwe projecten die geen element zijn van een materieel vast actief moeten geboekt worden op AR 214 en BV 0310.

- Investerings in rollend materieel, uitsluitend gebruikt voor sanering, dienen op het AR 245 en BV 0310 geboekt te worden.

- ...

De investeringsuitgaven voor sanering en riolering die niet op AR 227-0 geboekt worden, maar wel gelinkt aan beleidsveld 0310, kunnen op die manier eenvoudig uit de digitale rapportage gehaald worden. Gezien er op die algemene rekeningnummers ook andere -niet rioolgerelateerde- investeringen geboekt zijn, zal het via de digitale rapportering niet mogelijk zijn, de afschrijvingskosten van de rioolgerelateerde materiële vaste activa eruit te halen. Deze afschrijvingskosten, zullen via de rapporteringstool van de VMM verder aangevuld moeten worden.

2.4 DIRECTE OPBRENGSTEN

(Rechtstreeks toewijsbaar aan de 'fysieke' rioleringsactiviteit)

De directe opbrengsten moet aan beleidsveld '0310' worden toegewezen.

Onderstaand volgt een oplisting van welke opbrengsten aan het beleidsveld '0310' moeten worden toegewezen.

- Gemeentelijke saneringsbijdrage
- Gemeentelijke saneringsvergoeding
- Subsidies
- Opbrengsten uit prestaties/Beheer van regen- en afvalwater
- Recuperaties van kosten/Beheer van regen- en afvalwater (vb. Burgers die verkaveling hebben, moeten betalen aan gemeente. Als de inwoners een bouwvergunning krijgen, moeten ze betalen voor de toekomstige aanleg van de rioolinfrastructuur)
- Schadevergoedingen: Iemand die schade berokkend heeft aan riolering en waar zij vergoeding voor krijgen

Het spreekt voor zich dat de rigoureuze toepassing van het toewijzen van de juiste inhoud aan het beleidsveld 0310 van cruciaal belang is om de kwaliteit van de aangeleverde cijfers te kunnen garanderen.

Verhaalbelasting → moment dat er eerste aanleg is van riolering is er verhaalbelasting (Voorfinanciering door lokaal bestuur aan burgers die moeten terugbetaald worden over bepaalde looptijd). Dit is bij de meeste gemeenten uitdovend.

Verhaalbelastingen moeten, net als andere belastingen (aansluiting riolering, onderhoud rioolnet) op BV0020 geboekt worden.

3 FINANCIËLE KOSTEN

3.1 ALGEMEEN

Naar analogie met de nieuwe berekeningsbasis voor de indirecte kosten en overhead, wordt ook voor de aangifte van de financiële kosten overgestapt naar een ander principe. Ook hier geldt de vaststelling dat de onderbouwingen van de historische cijfers sterk uiteen liggen. Gemeentes die de investeringen met eigen middelen financieren, werden via het oude rapporteringssysteem niet gecompenseerd voor de gedeerde intresten. Om hier een compensatiebasis te creëren, wordt een verhoudingsgetal in het leven geroepen

3.2 TOEPASSING

Na grondige analyse van de al dan niet in het verleden gerapporteerde financiële kosten en hun verhouding tot de investeringen, werd een toeslagpercentage van 0.2 % bepaald. Dit percentage zal door VMM berekend worden op de boekwaarde van de materiële vaste activa. Deze cijfers zullen door VMM worden onttrokken uit de digitale rapportering van het ABB.

4 Tekort / overschot

De geïnde gemeentelijke saneringsbijdragen en –vergoedingen mogen uitsluitend aangewend worden voor de verdere uitbouw en het duurzame onderhoud van de gemeentelijke saneringsinfrastructuur.

De VMM voert jaarlijks de berekening uit van eventuele overschotten of tekorten. Dit gebeurt enerzijds op basis van de financiële gegevens uit BBC, en anderzijds uit de gerapporteerde cijfers in de online rapporteringstool.

Vervolgens koppelt de VMM de bedragen (overschot of tekort) jaarlijks terug aan de individuele gemeenten.

Omwille van deze werkwijze zullen de overschotten of tekorten steeds met een jaar vertraging in de boekhouding kunnen worden uitgedrukt.

4.1 Overschot

Het overschot uit de saneringsbijdrage moet uitgedrukt worden op AR 094/9 'Ander rechten en verplichtingen'.

4.2 Tekort

Indien er in de voorgaande jaren reeds overschotten zijn uitgedrukt op AR 094/9, dient er een terugname van het overschot te gebeuren ten bedrage van het tekort tijdens dit boekjaar.

Indien niet, moet er geen actie ondernomen worden, gezien tekorten niet uitgedrukt worden in de boekhouding.

5 SAMENGEVAT

Vanaf het rapporteringsjaar 2020 wordt de rechtstreekse **financiële** rapportering aan de VMM via de digitale rapporteringstool grotendeels opgeheven. Het is van groot belang dat je als gemeente nu reeds de juiste budgetleutels opmaakt in de BBC omgeving, zodat vanaf 2020:

- Directe kosten en opbrengsten gekoppeld worden aan beleidsveld '0310'
- Investerings toegewezen worden aan MAR 227

OP basis daarvan zullen onderstaande gegevens vanaf 2021 door de VMM uit de digitale rapporteringstool van het ABB worden onttrokken:

1. Alle gerapporteerde kosten/opbrengsten & uitgaven/inkomsten op het beleidsveld 0310, alsook de afschrijvingskost op investeringen gekoppeld aan MAR 227.
2. 0.9% op de 60-61-62 rekeningen uit de aan het ABB gerapporteerde jaarrekening van de gemeentes voor de berekening van de indirecte kosten. Tenzij je hiervan op onderbouwde wijze afwijkt en andere cijfers rapporteert.
3. 0.2 % op de waarde van de materiële vaste activa, uit de neergelegde jaarrekening in de digitale rapporteringstool van het ABB voor de berekening van de financiële kosten. Tenzij je hiervan op onderbouwde wijze afwijkt en andere cijfers rapporteert.

Deze bedragen zullen als een vooraf ingevulde vragenlijst ter beschikking / ter controle worden gesteld in de reeds bestaande online rapporteringstool (<https://www.vmm.be/water/riolering/financiering/rapportering>). De gegevens die niet uit de rapporteringstool van ABB kunnen worden onttrokken, dienen dan nog manueel toegevoegd worden.

De som van (1) (2) (3) en de manueel aangevulde gegevens zullen gehanteerd worden om de hoogte van de door de watermaatschappijen voorgestelde tarieven te evalueren door de VMM.

De VMM zal jaarlijks de berekening uitvoeren van eventuele overschotten of tekorten. Dit gebeurt enerzijds op basis van de financiële gegevens uit BBC, en anderzijds uit de gerapporteerde cijfers in de online rapporteringstool. Vervolgens zal de VMM de bedragen (overschot of tekort) jaarlijks aan de individuele gemeenten terugkoppelen. De gemeenten drukken dit overschot uit in de jaarrekening van het daaropvolgende boekjaar.

De andere rapporteringen aan de VMM moeten wel nog via de digitale rapporteringstool ingevuld worden. Dit zijn 'kostendrijvers', 'organisatie', 'projecten', 'groene clusters', 'ecologische indicatoren'.